

SGP
Neder-Betuwe
▶ neder-betuwe.sgp.nl

**Zorgzaam
en Koersvast**
Verkiezingsprogramma 2022

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding.....	4
1. Kernwaarden en drijfveren	5
Liefde tot God en elkaar	5
Liefde voor de dienst aan God	5
Liefde voor de dag van God	6
De overheid in dienst van God	6
Respect voor de lichamen van gestorven medemensen	6
Onderdak voor mensen in nood	6
Rentmeesterschap	7
Ruimte voor verschil.....	7
2. Bestuur en dienstverlening.....	8
Interactie met de burger.....	8
Besturen mét de samenleving.....	8
Verbinden	8
Zichtbaarheid.....	9
Integriteit	9
Samenwerking zoeken.....	9
Bewaking van de identiteit	9
Bundeling van krachten	10
Verbonden in netwerken.....	10
Samen met de regio en de provincie	10
3. Openbare orde en veiligheid.....	11
Preventie.....	11
Politie.....	11
Boa's	12
Brandweer en ambulancezorg.....	12
4. Fysieke leefomgeving: Verkeer en vervoer, wegen en infrastructuur	13
Optimale doorstroom.....	13
Veiligheid openbare buitenruimte.....	13
Duurzame inrichting en mobiliteit.....	14
5. Economie	15
De economie van de toekomst	15
Zorg voor ondernemers.....	15

6. Sociaal domein	17
Welzijn, jeugd- en jongerenwerk.....	17
Jeugdhulp	17
Zorg en welzijn (wmo), ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers.....	18
Werk, inkomen en arbeidsmarkt.....	18
7. Onderwijs.....	20
Onderwijshuisvesting	20
Onderwijsachterstanden tegengaan.....	20
Onderwijs en jeugdzorg	21
Leerlingenvervoer.....	21
Samenwerking met MBO, HBO en Universiteiten	21
8. Bewegen, cultuur en recreatie	22
Recreatieve sport	22
Cultuur.....	22
Archeologie en erfgoed	23
9. Volksgezondheid, milieu en energie	24
Volksgezondheid	24
Milieu en leefomgeving.....	24
Beheer van openbare ruimte	24
Milieu en afval.....	25
Duurzame energievoorziening.....	25
Ondersteunen duurzaamheidsinitiatieven.....	26
Klimaatadaptatie.....	27
10. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	28
Ruimtelijke ordening	28
Volkshuisvesting.....	28
Dorpsvernieuwing	29
Huisvesting arbeidsmigranten.....	29
11. Financiën: Geld verantwoord innen en besteden	31
Financieel beleid.....	31
Langetermijnvisie overheidsfinanciën Neder-Betuwe	32
Subsidiebeleid	32
Inzet precariogelden	32
Neder-Betuwe fonds	33

Inleiding

Voor u ligt het nieuwe verkiezingsprogramma van de SGP, een partij die de christelijke waarden en normen voorstaat. Voor de SGP is de overheid ‘Gods dienaars, u ten goede’. Dat is een Bijbels gegeven. De Bijbel is een ankerpunt van al bijna 2000 jaar oud. Op basis van de Bijbel zoekt de SGP het welzijn en de welvaart voor de inwoners van Neder-Betuwe. Een overheid die handelt naar de normen van de Bijbel zorgt voor rust en stabiliteit, zodat God naar Zijn Woord gediend kan worden. In onze samenleving, waar alles snel veranderd door technologische ontwikkelingen en meningen van mensen worden bespeeld en gedrag beïnvloed door de media, is dit het enige solide fundament.

Het verkiezingsprogramma heeft de titel ‘Zorgzaam en Koersvast’ gekregen. We hebben geprobeerd in de achterliggende periode ons werk hierop in te richten. Het is onze wens ook de komende periode deze koers vast te mogen houden. Veel is bereikt, en veel initiatieven hopen we ook in de komende periode tot uitvoer te kunnen brengen. Al deze zaken worden in het document dat wij u hierbij aanbieden nader beschreven. Het is nodig dat elke vier jaar een praktische uitwerking wordt opgesteld van de zaken die spelen in de samenleving. Met het bepalen van een ankerpunt en terugkijken op de achter ons liggende periode zijn we er niet! Regeren is immers vooruitzien. Daarom is er beleid nodig voor de korte en lange termijn.

Waar wil onze gemeente staan over 4, 10 of 20 jaar? Welke ambities en verantwoordelijkheden heeft de gemeentelijke overheid voor haar inwoners en ondernemers? Hoe worden de kwetsbaren in de samenleving verantwoord ondersteund? Hoe wordt “ons” kleine stukje aarde op een verantwoorde manier bebouwd en overgedragen aan een volgende generatie? Hoe wordt alles financieel dicht gerekend? En - het meest belangrijk - hoe kunnen we ons hiervoor verantwoorden naar God, de Schepper en eigenaar van ons allen, die ons Zijn Woord gegeven heeft. De SGP wil hierin haar verantwoordelijkheid dragen en heeft daarom dit verkiezingsprogramma opgesteld. In het verkiezingsprogramma zijn de beginselen van Gods Woord nog verder concreet toegesneden op de praktijk van het gemeentelijk beleid. Naast de intenties van de SGP en de bestuurlijke werkelijkheid staan in dit programma concrete acties en voornemens die een bijdrage kunnen leveren aan het welzijn en welvaart van onze burgers. Daar staat de SGP voor. Zorgzaam en koersvast.

1. Kernwaarden en drijfveren

De SGP is een christelijke partij. Wij baseren onze politieke visie op de Bijbel en de gereformeerde belijdenisgeschriften. Het christelijk geloof is betekenisvol en biedt een hoopvolle toekomst. Het biedt een moreel fundament voor het leven van mensen en voor de politiek. De SGP ziet de overheid als dienaar van God, die zich inzet voor het belang van burgers.

Liefde tot God en elkaar

Liefde is het centrale thema van het christelijk geloof. God gebiedt ons Hem lief te hebben boven alles en onze naaste als onszelf. Een leven volgens christelijke normen en waarden wil God zegenen. Dat heeft het verleden vaak bewezen. Zo te leven is goed voor de gehele samenleving. Tegelijkertijd komt in zo'n samenleving ieder mens tot zijn recht. Daarom staat de SGP voor politiek volgens de Bijbelse norm.

Het christelijk geloof biedt heldere richtlijnen voor het maatschappelijke leven. In de Bijbel kunnen we lezen hoe God wil dat wij ons gedragen ten opzichte van Hem en ten opzichte van onze medemensen. De SGP vindt een respectvolle omgang met elkaar daarom erg belangrijk.

Concreet:

- Gemeenten moeten bevorderen dat Gods goede Naam wordt gebruikt zoals bedoeld. De SGP is voorstander van een vloekverbod.
- Prostitutie is het tegenovergestelde van respectvol omgaan met elkaar. De SGP staat voor trouw en duurzame relaties. Daarom willen we geen bordelen en seksinrichtingen binnen onze gemeentegrenzen.
- Het draagt bij aan gezondheid, leefbaarheid en woonplezier wanneer de horeca tijdig sluit. Het streven is sluiting om of voor middernacht. Horeca-eigenaren hebben de vrijheid eerder te sluiten.
- Geen aanstootgevende reclame.

AANDACHT VOOR BIJBELSE WAARDEN

Liefde voor de dienst aan God

De SGP staat voor een overheid die het welzijn van burgers vanuit christelijke waarden en normen wil dienen. Godsdienstvrijheid en gewetensvrijheid zijn belangrijke waarden. Toch betekenen ze niet dat alle godsdiensten zich op dezelfde manier in de openbare ruimte kunnen uiten. De Nederlandse geschiedenis en cultuur zijn immers gestempeld door het christendom.

Concreet:

- De SGP wil het openbaar ambtsgebed bij raadsvergaderingen herinvoeren.
- De gemeente betreft kerkgenootschappen bij maatschappelijke vraagstukken.
- We stellen ons terughoudend op bij bouwplannen van moskeeën.

Liefde voor de dag van God

God heeft in Zijn wijsheid een rustdag aan de mens gegeven. Die rustdag is bedoeld om God en elkaar te dienen. De zondag is in de christelijke traditie de rustdag. Daarom is de SGP principieel tegen (sport)evenementen en winkelpenningstelling op zondag. Het is een overheidstaak te zorgen voor de randvoorwaarden van de zondagsrust, zodat de burger de zondag als een dag van afzondering kan gebruiken.

Ook vanuit maatschappelijk oogpunt is het belangrijk om wekelijks een rustdag te hebben. Daardoor nemen ons welzijn en onze gezondheid toe. Het lokale economische leven en een sociale arbeidsmarkt kan niet zonder rust op zijn tijd, of beter gezegd op Zijn tijd.

Concreet:

- De zondag wordt weer een collectief rustmoment in onze economie.
- De winkels blijven dicht op zondag.
- Het uitgangspunt is dat er geen (sport)evenementen zijn op zondag.
- Op en rond christelijke feestdagen vinden geen evenementen plaats die strijdig zijn met het christelijk karakter.
- In Neder-Betuwe vinden op zondag geen werkzaamheden plaats aan infrastructuur e.d. Met hogere overheden vindt overleg plaats hoe zondagswerk in onze gemeente vermeden kan worden.

De overheid in dienst van God

De SGP gelooft dat het een opdracht van de overheid is om Gods goede geboden inhoud te geven in het maatschappelijke leven. Daarom wil de partij geen overheidsgeld besteden aan zaken die haaks staan op de Bijbelse boodschap.

Concreet:

- Doelstellingen en activiteiten van subsidieontvangers mogen niet in strijd zijn met de Bijbel.
- Ook organisaties met een levensbeschouwelijke identiteit komen in aanmerking voor gemeentelijke subsidies.
- De SGP is tegenstander van zondagssport. Zolang er subsidie aan zondagssport wordt gegeven, gaan wij minimaal voor vermindering van de subsidie.

Respect voor de lichamen van gestorven medemensen

De SGP is principieel voor begraven en wil respect voor de lichamen van gestorvenen. Het gemeentebestuur zorgt voor voldoende en gepaste gelegenheid om te begraven.

Concreet:

- Tarieven voor de begraafrechten houdt de gemeente betaalbaar. Tarieven mogen niet hoger zijn dan het landelijke en regionale gemiddelde.
- Algemene begraafplaatsen worden goed onderhouden. De dienstverlening vanuit de gemeente rondom begrafenissen blijft op niveau.
- De gemeente maakt het mogelijk om grafrechten te kopen voor onbepaalde tijd.

Onderdak voor mensen in nood

De instroom van vluchtelingen stelt de gemeente voor uitdagingen. De Bijbel geeft ons opdracht om gastvrij te zijn voor vluchtelingen en mensen in nood. De opvang van statushouders moet tegelijk in balans zijn met de belangen van de eigen bevolking. Er wordt gezorgd voor plek voor statushouders en er wordt een beroep gedaan op de samenleving. Plaatselijke kerken kunnen hun steentje bijdragen in het omzien naar deze nieuwe inwoners. Vrijwilligers kunnen helpen met werk, scholing en vrijetijdsbesteding.

Concreet:

- We tonen christelijke barmhartigheid voor vluchtelingen en statushouders.
- De opvang van statushouders past bij de aard en schaal van de gemeenschap.
- Het maatschappelijk middenveld speelt een belangrijke rol bij de opvang van statushouders.
- Statushouders krijgen een zinvolle dagbesteding.
- De veiligheid van vluchtelingen en statushouders, alsook van inwoners van de gemeente, wordt gewaarborgd.

Rentmeesterschap

God heeft de aarde aan de mens toevertrouwd om die te bouwen en te bewaren. Goed rentmeesterschap is daarom belangrijk. Natuurlijke hulpbronnen putten we niet uit. Tegelijk mogen we genieten van de vruchten van de aarde. We willen als goede beheerders zorgen voor de schepping.

Concreet:

- De gemeente betreft burgers bij de ontwikkeling van beleid zoals de regionale vertaling van het klimaatakkoord.
- De gemeente gaat duurzaamheid nog meer faciliteren.
- Ze actualiseert regelmatig het integraal klimaat- en milieubeleid.

Ruimte voor verschil

God heeft mensen uniek geschapen. Ieder leven is daarom intrinsiek waardevol. Daar staat de SGP altijd voor. Alle mensen mogen er zijn, ongeacht huidskleur, afkomst, geslacht of voorkeur. Sterker nog, het is de Bijbelse opdracht om het goede te zoeken voor alle mensen, ongeacht geaardheid, huidskleur of afkomst. De mogelijkheid om gedrag dat in tegenspraak is met Gods Woord openbaar te benoemen blijft bestaan. De SGP blijft pleiten voor ruimte om de eigen visie uit te dragen en vraagt ruimte voor verschil.

Concreet:

- De gemeente dwingt niemand om tegen het eigen geweten in te handelen.
- Een discussie is een mogelijkheid om kennis te nemen van elkaars standpunten en van elkaar te leren. Discriminatie is een zware aanklacht. Het is een aantijging die niet zomaar mag worden gebruikt wanneer mensen alleen verschillende opvattingen hebben.
- Genderneutrale aansprektitels worden vermeden.
- De gemeente bedrijft geen symboolpolitiek, maar staat voor de veiligheid van alle burgers. Publieke elementen (zoals bijvoorbeeld zebrapaden of verkeerslichten) dienen niet voor andere doelen te worden gebruikt dan waarvoor ze primair bedoeld zijn. Regenboogvlaggen worden niet uitgestoken op publieke gebouwen.

2. Bestuur en dienstverlening

Interactie met de burger

Veel burgers ervaren een kloof tussen het bestuur en de burger. Dat is ernstig omdat daarmee de representativiteit van ons democratische stelsel wordt ondergraven. De SGP vindt het belangrijk dat deze kloof wordt overbrugd. Bestuurders moeten daarom zorgvuldig luisteren en actief betrokken zijn op het geheel van de samenleving.

Concreet:

- Het gemeentebestuur zoekt actief contact met de samenleving en luistert naar gevoelens en argumenten.
- De gemeenteraad is democratisch gekozen. Tussentijdse referenda zijn niet nodig.
- Het gemeentebestuur is allereerst verantwoordelijk voor het ‘algemeen belang’. Dat kan in strijd zijn met individuele belangen.
- Het gemeentebestuur zet in op maximaal draagvlak onder de inwoners.
- Ambtenaren van de gemeente vormen een afspiegeling van de bevolking. Affiniteit met de lokale gemeenschap is een beoordelingsfactor in het aannamebeleid.
- Er wordt alleen samengewerkt met buurgemeenten en de regio waar blijvende meerwaarde zichtbaar is. Een herindeling is niet nodig.

Besturen mét de samenleving

Veiligheid, leefbaarheid en zorgaanbod vormen kerntaken van de gemeente. Dienstverlening staat hoog in het vaandel. Maar het gemeentebestuur hoeft zijn publieke taak niet alleen uit te oefenen. Wat de burger zelf kan aanpakken, neemt de overheid niet over. Particulier initiatief vindt de SGP belangrijk.

Concreet:

- Het gemeentebestuur oefent zijn kerntaken uit mét de samenleving.
- De gemeente stimuleert en ondersteunt maatschappelijke en particuliere Initiatieven bij de uitoefening van deze kerntaken.
- De gemeente biedt ruimte voor het ‘zelforganiserend’ vermogen van de samenleving bij deze kerntaken.
- Wanneer een initiatief niet direct past, denkt het gemeentebestuur oplossingsgericht mee over mogelijke alternatieven.
- De gemeente behoudt de democratische legitimiteit, ook in brede samenwerkingsverbanden. Denk bijvoorbeeld aan de veiligheidsregio’s en omgevingsdiensten; de gemeente blijft hierin een beslissende rol spelen.

Verbinden

Onze samenleving is heel gevarieerd. Er kunnen ontwikkelingen zijn die de veerkracht van een samenleving flink op de proef stellen. Het gemeentebestuur zet zich in voor vreedzaam samenleven.

Concreet:

- Het gemeentebestuur is er voor de hele samenleving.
- De gemeente maakt zich hard voor de meest kwetsbaren.
- De gemeente streeft ernaar dat iedereen veilig is.
- De gemeente zoekt naar verbindingen. Ze brengt initiatieven vanuit de samenleving bij elkaar, overbrugt verschillen en zorgt voor respect en uitwisseling tussen burgers met uiteenlopende meningen en opvattingen.
- Kerken en verenigingen worden betrokken bij het versterken van verbindingen.

Zichtbaarheid

Het gemeentebestuur is de overheid die het dichtst bij de burger staat. Gemeentebesturen zijn daarom zichtbaar, bekend en benaderbaar.

Concreet:

- Er is heldere communicatie en uitwisseling tussen bestuurders en burgers.
- Informatieveiligheid en digitale bereikbaarheid van zowel de ambtelijke dienstverlening als het politieke proces dienen te worden doorontwikkeld.
- Het gemeentebestuur is zichtbaar in de samenleving, door bijvoorbeeld werkbezoeken, een blijvend toegankelijke website en door te investeren in contacten met burgers.
- Voor burgers die geen toegang tot internet hebben, dient ook alle informatie beschikbaar te zijn.

Integriteit

Vaak wordt er gediscussieerd over de vraag of publieke bestuurders integer handelen of niet. Die discussie ondergraaft het vertrouwen en gezag van bestuurders. Daarom is er een krachtig signaal nodig.

Concreet:

- Bestuurders zijn eerlijk en oprecht. Ze zijn altijd bereid zich te verantwoorden.
- Het gemeentebestuur bespreekt periodiek de integriteit van politieke ambtsdragers.
- Een vaste bestuurskoers is nodig. Er wordt niet vernieuwd om het vernieuwen.

Samenwerking zoeken

Gemeenten zijn geen eilanden. Hun belangen overstijgen de fysieke grenzen van de gemeente. Bij samenwerking kunnen gemeenten elkaar positief versterken en tegelijkertijd de eigen identiteit behouden.

Gemeenten hebben niet het alleenrecht op het publieke gezag. De samenleving verandert. Steeds vaker zijn gemeentebesturen belangrijke deelnemers in een breed maatschappelijk netwerk. Het is een continu zoeken naar draagvlak en een brede vertegenwoordiging.

Gemeenten worden meegenomen in een trend van schaalvergroting. Er ontstaan krachtige regio's die zich sterk naast en soms ook tegenover zelfstandige gemeenten laten gelden. Dat vraagt om een zorgvuldige positiebepaling.

Concreet:

- Neder-Betuwe vervult een voortrekkersrol in de regio. Voorzitterschap regio wordt roulerend verdeeld over de gemeenten.

Bewaking van de identiteit

Neder-Betuwe heeft haar eigen karakter waarmee ze zich onderscheidt van de omgeving. Inwoners herkennen zich in haar tradities en de lokale identiteit. Ze willen deze eigenheid behouden. Dat moet zo blijven.

Concreet:

- Neder-Betuwe profileert zich meer en meer als de gemeente van rust en (groene) ruimte in de regio.
- Als samenwerking tot schaalvergroting leidt, wordt de eigenheid van de kleine gemeenschap zoveel mogelijk behouden.
- Samenwerkingsvormen waardoor het lokale karakter verloren gaat, steunen we niet.

Bundeling van krachten

Krachten worden gebundeld om er beter en samen sterker van te worden. Die meerwaarde moet aantoonbaar zijn of in de verwachting liggen.

Concreet:

- We beginnen alleen een samenwerking wanneer die duidelijke maatschappelijke en economische voordelen heeft.
- Als een gemeente autonomie moet inleveren, moet dat in balans zijn met de winst aan bestuurlijke kracht.

Verbonden in netwerken

De gemeente is een belangrijke partij in het netwerk van maatschappelijke organisaties. Een belangrijk onderscheid is dat de gemeenten deel zijn van de overheid. Toch maken steeds meer gemeentebesturen een terugtrekkende beweging om meer ruimte te geven aan maatschappelijke initiatieven.

Concreet:

- De gemeente doet mee in de netwerken van onze samenleving als daarmee het algemeen belang wordt gediend.
- De gemeente waardeert de kracht van de samenleving en geeft ruimte aan maatschappelijk initiatief.
- De overheid blijft zich daarbij bewust van de unieke, van God gegeven, plaats en autoriteit.

Samen met de regio en de provincie

Doelen die de gemeente Neder-Betuwe samen met de regio of met de provincie beter op kan pakken, dienen in gezamenlijkheid opgepakt te worden. Zo kunnen lokale doelen en ambities beter gerealiseerd worden.

Concreet:

- Het gemeentebestuur blijft lobbyen bij het rijk en de provincie voor een veilige en verbrede A15. De groeiende regionale bedrijventerreinen moeten immers goed bereikbaar blijven.
- Het gemeentebestuur steunt promotie van Rivierenland als centrum op wereldformaat op het gebied van agribusiness en laanboomteelt.
- Het gemeentebestuur blijft aandringen op oplossingen voor de korte en lange termijn voor onze logistieke verbindingen met de overzijde van de Rijn.
- Het gemeentebestuur lobbyt voor goed aansluitende OV-verbindingen. Zowel de oost-west- als de noord-zuidverbindingen dienen daarbij uitdrukkelijk de aandacht te krijgen.

3. Openbare orde en veiligheid

Veiligheid is één van de belangrijkste zaken in onze samenleving. Burgers willen veiligheid in hun huis, in hun wijk, in het verkeer, op school en op het werk. Het zorgen voor veiligheid is één van de kerntaken van de overheid. De politie draagt daarbij zorg voor de fysieke veiligheid.

De gemeente heeft een grote verantwoordelijkheid voor wat betreft het gevoel van veiligheid voor alle burgers. Maar de gemeente staat daarin niet alleen. Ook corporaties, instellingen, ondernemers en burgers zelf zijn verantwoordelijk voor veilig wonen, werken en reizen.

De SGP vindt het belangrijk om samen te werken aan veiligheid. Samen met partners en vrijwilligers moet het veiligheidsgevoel worden verbeterd. Inwoners en ondernemers willen steeds vaker meehelpen om criminaliteit en overlast te bestrijden. De gemeente ondersteunt initiatieven die bijdragen aan meer veiligheid.

Preventie

Preventie is het belangrijkste, daarna volgt handhaving. De gemeente straalt daadkracht uit in haar communicatie. Vandalisme, overlast en geweld worden niet getolereerd. En zeker geen geweld tegen of hinderen van hulpverleners.

Concreet:

- Er is extra zorg voor jeugd en gezinnen met complexe problemen.
- Op basisscholen krijgen kinderen voorlichting over sociale veiligheid en over de schadelijke gevolgen van alcohol en drugsgebruik. Dit alles op een wijze die bij de identiteit van de school past.
- AED-projecten verdienen stimulans voor verdere uitbreiding van het netwerk. De locatiebekendheid van het bestaande netwerk moet vergroot worden.
- Buurtpreventie en WhatsApp-groepen worden gestimuleerd, omdat deze zorgen voor de communicatie tussen de inwoners en de politie (wijkagenten). Het is wel noodzakelijk dat de whatsapp-groepen goed begeleid blijven.
- We zetten intensief in op matiging van alcoholgebruik door voorlichting en controle. Geen alcohol op straat.
- De gemeente denkt actief mee met de reclassering van ex-gedetineerden voor wat betreft wonen en werk, om zo terugval te voorkomen.
- Campagnes tegen taalverruwing worden gepromoot en ondersteund.
- Er wordt actief samengewerkt met verenigingen en kerken om preventie maximaal in te zetten.

AANDACHT VOOR ELKAAR

Politie

Gemeenten krijgen steeds meer te maken met criminaliteit die ondermijnd werkt. Criminaliteit verschuift van de stad naar het platteland. Drugsdelicten, (auto)criminaliteit en ondermijnende zakelijke activiteiten op bedrijventerreinen nemen toe. De SGP wil de doelen van de Nationale Politie bundelen met gemeentelijke doelstellingen. Daardoor nemen de lokale mogelijkheden toe. Het is noodzakelijk om met alle partners samen te werken. De gemeente zorgt voor voldoende inzet van ambtenaren op het terrein van openbare orde en veiligheid.

Concreet:

- Wijkagenten zijn onmisbaar in de kernen/ wijken. Zij zijn zichtbaar actief en betrokken. Het gemeentebestuur zet zich in voor één wijkagent per 5.000 inwoners.
- De gemeente heeft minimaal één steunpunt waar burgers de wijkagent kunnen spreken.
- De gemeenteraad bepaalt welke thema's lokaal de meeste aandacht nodig hebben.
- De gemeente hanteert een streng drugsbeleid en staat geen coffeeshops toe.
- Er komt meer ruimte voor opsporing van lokale criminaliteit, in samenwerking met wijkagenten.
- De gemeente zet zich maximaal in voor het realiseren van korte aanrijtijden van politie, ambulance en brandweer.
- De aanrijtijden van hulpdiensten worden jaarlijks aan de gemeenteraad kenbaar gemaakt met de acties die het college ondernomen heeft en gaat ondernemen om de aanrijtijden op niveau te krijgen.
- Voordat iemand een vergunning krijgt, onderzoekt de gemeente of de aanvrager geen crimineel verleden heeft.
- In de dorpskernen wordt op maximale snelheid gehandhaafd. Ook het verbod voor motorrijders op dijkvakken wordt gehandhaafd.

Boa's

Het is niet wenselijk dat boa's allerlei politietaken vervullen. Wanneer dit in de praktijk toch het geval is, moeten boa's wel de middelen krijgen die ze nodig hebben voor de uitvoering van die taken.

Concreet:

- De toegenomen verantwoordelijkheden en de zwaarte van de functie van een boa vragen om een passende uitrusting.
- Boa's richten zich in Neder-Betuwe op specifieke taken overeenkomstig prioritering in gemeenteraad.

Brandweer en ambulancezorg

Brandweer en ambulancezorg zijn belangrijke schakels in de zorg en veiligheid voor burgers. Op ambulancezorg heeft de gemeenteraad weinig grip, omdat dit vooral de verantwoordelijkheid van zorgverzekeraars is. Als het om de brandweer gaat, is dat anders. De gemeente Neder-Betuwe voor transport en logistiek op een knooppunt. De Betuwelijn, de drukbevangen Waal en de A15 vormen risicofactoren. Er zijn regionale samenwerkingsverbanden, maar de gemeente Neder-Betuwe kan en moet volop aandacht aan de brandweer blijven geven.

Concreet:

- Het gemeentebestuur houdt goed contact met brandweervrijwilligers en stimuleert werving van nieuwe vrijwilligers.
- Alle brandweerkorpsen en kazernes in onze gemeente blijven behouden.
- Zolang de aanrijtijden van de ambulance in Neder-Betuwe onvoldoende zijn, behoud de brandweer de AED-taak.
- Bij een ramp of crisis is de gemeente volledig voorbereid op haar taken. Voorbereiding, samenwerking en oefeningen verdienen veel aandacht.
- Wachtlijsten voor de jeugdbrandweer dienen opgelost te worden door uitbreiding van de opleidingsmogelijkheden
- Het gemeentebestuur blijft lobbyen voor een veiligere, verbrede A15 om de vele dodelijke ongevallen op ons deel van de A15 te minimaliseren.

4. Fysieke leefomgeving: Verkeer en vervoer, wegen en infrastructuur

Het verkeer blijft om aandacht vragen. Nog steeds neemt het aantal auto's toe. De SGP vindt dat de belangrijke doorgaande verkeersstromen zoveel mogelijk buiten de woonkernen moeten blijven. Het openbaar vervoer (OV) is een belangrijk middel, dat in onze gemeente moet verbeteren. Het fietsverkeer kan worden geoptimaliseerd. De SGP zet sterk in op de verduurzaming van het vervoer.

Optimale doorstroom

Om de bereikbaarheid te vergroten pakt de gemeente actuele verkeersknelpunten met spoed aan, ook op de plekken waar autoverkeer stroopt. Goede en logische fietsroutes zijn hier uitdrukkelijk onderdeel van.

Concreet:

- De randweg Opheusden, die Dodewaard via het ABC-terrein met Panhuis Kesteren verbindt, komt zo spoedig mogelijk tot uitvoering.
- Een goede en veilige verbinding tussen nieuwbouwwijk Casterhoven en het winkelhart van Kesteren wordt met voorrang opgepakt.
- De gemeente stimuleert inwoners om te fietsen. Ze legt samen met provincie Gelderland en de regio snelfietsroutes aan om het fietsen te stimuleren. Ontbrekende schakels in het fietspadennet worden ingevuld. De gemeente beperkt de wachttijden voor fietsers bij verkeerslichten.
- De SGP streeft naar een ontsluiting voor langzaam verkeer op het laatste stuk van de Dodewaardsestraat richting de Waalbandijk
- Het gemeentebestuur blijft aandringen op oplossingen voor de korte en lange termijn voor onze logistieke verbindingen met de overzijde van de Rijn.
- Het gemeentebestuur blijft bij provincie en de regio aandacht vragen voor realisatie fietsverbinding langs N233 van Ochten via Kesteren naar Rhenen / Veenendaal / Wageningen.
- Neder-Betuwe blijft samen met de regio lobbyen voor verbreding A15. Er moet voorkomen worden dat het realisatiejaar van verbreding A15 in het Rijksprogramma naar achteren schuift.
- Het gemeentebestuur denkt voorafgaand aan de bouw van nieuwbouwwijken na over de gevolgen voor de infrastructuur (inclusief parkeerplaatsen). Werkzaamheden worden voorafgaand of tenminste tijdens uitvoering woningbouw ingepland.
- Supermarkten en winkelbedrijven in het centrum zorgen voor een optimale bevoorrading, waar ander verkeer amper hinder van ondervindt.

Veiligheid openbare buitenruimte

Verkeersveiligheid is voor de SGP heel belangrijk. De inzet is altijd om de verkeersstromen zo te geleiden dat iedereen op een zo veilig mogelijke manier kan deelnemen aan het verkeer. De wegen naar en rond scholen hebben de speciale aandacht.

Concreet:

- De SGP wil dat met het bedrijfsleven gekozen wordt voor een voorkeustracé voor een oostelijke randweg Ochten richting A15/Rhenen/Veenendaal. Dit om zwaar vrachtverkeer door kern Ochten en langs scholen te verminderen.

- Het gemeentebestuur heeft bij het herinrichten van de openbare ruimte in het winkelhart van Ochten en bij de winkelconcentratie in Opheusden extra aandacht voor de veiligheid en eenvoudige doorstroming.
- De SGP wil veilige fiets- en wandelroutes van en naar de scholen en andere belangrijke centra, zoals voor ouderenzorg.
- Trottoirs zijn vlak en veilig. Bij winkelconcentraties en rond plaatsen waar veel senioren en mindervaliden komen en wonen, wordt gewerkt aan goede voetgangersverbindingen die breed genoeg zijn voor rollator en rolstoelgebruikers. Ook in gemeentelijke brandgangen worden trottoirs goed onderhouden, incl. voldoende LED-verlichting.
- De gemeente werkt samen met maatschappelijke organisaties, scholen en bedrijven om veilig verkeersgedrag te bevorderen.
- Wegen richten we duurzaam en veilig in. De 30 km/h-zones moeten echt voldoen aan de eisen.
- Te hard rijden in de wijk wordt streng aangepakt.
- Gemotoriseerd vervoer wordt gestimuleerd buiten de spits te rijden. Dit in samenwerking met lokale bedrijven en instellingen.
- Er is aandacht voor ruimte voor hulpdiensten, juist in onze gemeente waar aanrijtijden ambulances nog verre van optimaal zijn.
- De SGP wil vanuit veiligheidsoverwegingen en vanuit landschappelijk oogpunt in Neder-Betuwe geen reclamezuilen langs snelwegen en andere doorgaande wegen.

Duurzame inrichting en mobiliteit

Klimaat verandert. Bij de aanleg van infrastructuur streeft de SGP ernaar om daar rekening mee te houden. De openbare ruimte moet wateroverlast en hittestress mee helpen voorkomen. Vervoer wil de SGP niet alleen goed geregeld hebben, maar ook zo schoon mogelijk. Hiervoor zijn goede OV-mogelijkheden noodzakelijk. Elektrisch vervoer heeft de toekomst.

Concreet:

- De SGP wil meer groen in Neder-Betuwe. Uit het straatbeeld mag blijken dat Neder-Betuwe het laanboomcentrum van Europa is.
- SGP wil goede en snelle OV-verbindingen vanuit de kernen en bedrijventerreinen handhaven en zo mogelijk uitbreiden. Bij nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen dienen de OV-verbindingen vanaf eerste oplevering optimaal te zijn.
- De SGP pleit voor een rechtstreekse stoptreinverbinding tussen Arnhem en Geldermalsen.
- Ook wil de SGP dat er een rechtstreekse OV-verbinding vanuit Neder-Betuwe naar Veenendaal komt.
- De gebieden op en rond de treinstations in onze gemeente krijgen een facelift.
- Er worden meer snellaadpalen in de openbare ruimte geplaatst om elektrisch vervoer in Neder-Betuwe te stimuleren.
- Er dienen meer oplaadpunten voor elektrische fietsen in de kernen gerealiseerd te worden.
- De gemeente werkt samen met bedrijven, instellingen en werknemers om duurzaam vervoer naar werklocaties te realiseren. Dit kan bijvoorbeeld door plannen voor elektrische fietsen en scooters, door collectief vervoer en door 'smart mobility'.
- Op zondagen worden meer dijkvakken afgesloten voor motoren.

5. Economie

Ons hele westerse samenlevingsmodel is gebaseerd op het kapitalistische groeimodel. De SGP vindt economie een belangrijk onderwerp. Voor ons is de economie geen doel maar een middel. De economie is nodig om in ons levensonderhoud te voorzien. Vanuit het Bijbels perspectief van rentmeesterschap is het onze verantwoordelijkheid om de schepping niet te laten lijden onder onze drang naar welvaart. Economische resultaten worden bij voorkeur met circulaire middelen behaald.

De SGP vindt een sterke lokale economie met voldoende bedrijvigheid belangrijk. Daardoor zorgen we immers voor werkgelegenheid voor onze inwoners. En werk is een van de dingen die zorgen voor structuur en een sociaal netwerk. Daar heeft iedereen behoefte aan.

Concreet:

- De gemeente trekt bedrijven aan met werkgelegenheid die past bij de lokale beroepsbevolking.
- Ze maakt ruimtelijke keuzes met oog voor een goede balans tussen economie, milieu en werkgelegenheid.
- We zorgen voor goede communicatie tussen de gemeente en bedrijven.

AANDACHT VOOR ONDERNEMERS

De economie van de toekomst

De economie ontwikkelt zich snel. Het is daarom belangrijk om niet vast te blijven houden aan de structuren van het heden en het verleden. We moeten op tijd de bakens verzetten en nieuwe ontwikkelingen volgen. Tegelijkertijd wordt de economie niet alleen globaler, maar ook regionaler door bijvoorbeeld innovatieve bedrijven die regionaal samenwerken. Daarom is het belangrijk om regionaal afgestemd beleid te hebben, waarmee op deze ontwikkelingen kan worden ingespeeld.

Concreet:

- De gemeente voert een constante dialoog met de lokale bedrijven om in te kunnen spelen op de nieuwe economie. Periodiek overleg met verenigingen van bedrijven (zoals TCO voor de laanboomteelt en de OVNB voor ondernemers in het algemeen) hoort daarbij.
- We stimuleren innovatie door fondsen en faciliteiten.
- De gemeente trekt toekomstgerichte innovatieve bedrijven aan door een regionaal samenhangend beleid.
- Er is meer aandacht gekomen voor streekeconomie. Dat is goed en blijft een aandachtspunt.

Zorg voor ondernemers

Zelfstandige ondernemers in het midden- en kleinbedrijf zijn de ruggengraat van onze economie. Zij verdienen de steun van de gemeentelijke overheid. Dat kan door hen te faciliteren, te stimuleren en goed met hen te communiceren. Ook moeten ze voorzien worden van goede locaties om stabiele groei mogelijk te maken.

Regels zijn er om deze bedrijven te beschermen en te reguleren - niet om ze te belemmeren. Dat moet de insteek van alle regelgeving zijn.

Boomkwekers, fruittelers en andere agrarische bedrijven verdienen gemeentelijke steun. Zij spelen een goede rol in natuurbeheer en het behoud van onze landschappen en/of zijn belangrijk voor onze voedselvoorziening. De gemeente creëert ruimte voor hen om hun bedrijf economisch gezond te houden. Regelgeving dient als een steun in de rug in plaats van als stok tussen de spaken.

Concreet:

- De gemeente heeft een bedrijfscontactfunctionaris bij wie bedrijven al hun vragen kunnen stellen.
- Nieuwe bedrijven worden ontvangen met een ‘rode loperbenadering’, zodat zij snel alle procedures en processen kunnen doorlopen.
- De gemeente stimuleert ondernemers om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen
- Regels zijn eenduidig, beschermend en terughoudend. Regels zijn er om te reguleren en bedrijven te beschermen, niet om het ondernemen te belemmeren.
- Lokale lasten blijven beperkt.
- De gemeente voert een soepel beleid voor boomkwekers, fruittelers en andere agrarische bedrijven om deze voedselvoorzieners te behouden, onder andere bij het verlenen van vergunningen.
- De gemeente faciliteert innovaties in het algemeen en in de agrarische sector in het bijzonder.
- De SGP staat ervoor dat de wolf actief bestreden mag worden.
- De gemeente heeft in principe een positieve grondhouding tegenover uitbreidingsmogelijkheden voor bedrijven in het buitengebied. Dit vergt in veel gevallen wel maatwerk en een landelijke inpassing.
- De SGP streeft naar een nieuw bedrijvenpark Echteld aan de noordzijde van de A15 tegen het bestaande bedrijventerrein aan. Gericht op de lokale MKB - bedrijven en passend bij het omliggende platteland.
- Buitenlandse arbeidskrachten worden waar mogelijk gehuisvest bij de bedrijven zelf, in een deugdelijke huisvesting conform bouwbesluit. Gemeente vervult een actief faciliterende rol.
- In Neder-Betuwe is geen ruimte voor huisvesting arbeidsmigranten uit andere gemeenten.
- Centrumontwikkeling Opheusden blijft onder de aandacht. Parkeerproblematiek in het centrum van Opheusden blijft een belangrijk issue en vergt een actieve samenwerking en overleg met de winkeliers.
- Doorontwikkeling van centrum Kesteren wordt in overleg met de plaatselijke ondernemers mogelijk gemaakt.
- Centrumplan Ochten wordt binnen afzienbare tijd afgerond.

6. Sociaal domein

De SGP wil opkomen voor de zwakken in de samenleving. Wij zien om naar mensen in kwetsbare omstandigheden. Zij krijgen vanuit Bijbelse naastenliefde zorg en ondersteuning of zelfs bescherming. Kerken, scholen en andere maatschappelijke instellingen betrekken we intensief bij het gemeentelijke beleid in het sociaal domein.

Welzijn, jeugd- en jongerenwerk

In het sociaal domein zijn veel vrijwilligersorganisaties actief, vaak verbonden aan kerken of maatschappelijke organisaties. De SGP is kritisch over de trend om taken op het gebied van welzijn aan te besteden aan één partij, omdat kleinere vrijwilligersinitiatieven die uit de samenleving voortkomen, daarmee weggedrukt worden.

Concreet:

- Lokaal actieve maatschappelijke organisaties en initiatieven op het gebied van zorg en welzijn verdienen gemeentelijke steun.
- Jeugd- en jongerenwerk krijgen ondersteuning. Maatschappelijke organisaties en kerken geven we de ruimte om dit op hun eigen manier in te vullen.
- De gemeente bevordert het werk van maatschappelijke organisaties die actief zijn op het gebied van armoedebestrijding, begeleiding van statushouders, schuldhulpverlening en het tegengaan van eenzaamheid. Voorbeelden daarvan zijn de Voedselbank, sociale fondsen, repair-café's, stichting Present, stichting Schuldhulpmaatje, de NPV, het Leger des Heils en Vluchtelingenwerk.
- Gezien de grote rol van de gemeente in het sociaal domein, is een betrokken en kritische adviesraad Sociaal Domein van het grootste belang. De gemeente faciliteert zo'n adviesraad.
- In Neder-Betuwe vindt een ongewild zwangere snel haar weg naar de beste hulpverlening voor moeder en kind.

Jeugdhulp

Jongeren hebben het nodig om veilig te kunnen opgroeien tot burgers. Ze moeten vanuit een gezond verantwoordelijkheidsbesef volop meedoen in de samenleving. Hoewel het aantal kinderen en jongeren in Nederland gelijk blijft, nemen de kosten voor jeugdhulp in veel gemeenten toe. Dat vraagt van gemeenten om kritische keuzes te maken bij de inzet van hun budget.

AANDACHT VOOR HET GEZIN

Concreet:

- De SGP zet in op een laagdrempelige en toegankelijke Kernpunten. Ze bieden hulp met oog op het hele gezin en de sociale context van het gezin/ hulpvrager.
- De gemeente stuurt erop dat de kosten voor jeugdhulp niet hoger zijn dan het beschikbare budget, ervan uitgaand dat er komende jaren structureel extra budget voor jeugdhulp vanuit het rijk komt.
- De gemeente zet in op preventie van (v)chtscheidingen, bijvoorbeeld door relatietherapie voor ouders ter beschikking te stellen.
- Zorgvragers in de jeugdzorg krijgen keuzevrijheid. Zo wordt er rekening gehouden met de levensovertuiging van ouders en jongeren.
- Voor jongeren die niet thuis kunnen wonen, wordt een zo 'thuis' mogelijke oplossing gezocht, in een pleeggezin of in een gezinshuis.

- De gemeente staat in goed contact met pleegouders en gezinshuisouders, en steunt hen in het belangrijke werk dat ze doen. De gemeente stimuleert via haar ruimtelijk ordeningsbeleid de start van gezinshuizen.
- Specialistische jeugdhulp is beschikbaar voor kinderen en jongeren. De gemeente werkt regionaal samen met andere gemeenten om deze specialistische hulp te kunnen bieden. Ze probeert de administratieve lasten voor aanbieders van specialistische hulp te beperken.
- De gemeente is verantwoordelijk voor de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld. Ze ziet erop toe dat meldingen bij Veilig Thuis op juistheid worden onderzocht. Indien nodig zet de gemeente hulpverlening in.
- Gemeenten houden toezicht op goed feitenonderzoek bij de uitvoering van jeugdbeschermingsmaatregelen door een gecertificeerde instelling.

Zorg en welzijn (wmo), ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers

De Wet maatschappelijke ondersteuning (wmo) legt veel verantwoordelijkheid neer bij de burgers. De zorg is bedoeld voor (kwetsbare) medeburgers en hun leefomgeving. Daarbij biedt de gemeente ondersteuning, begeleiding en verzorging aan huis. Vrijwilligers en mantelzorgers zijn van onschatbare waarde. De SGP vindt het belangrijk dat de gemeente de taak in de wmo om vrijwilligers en mantelzorgers te ondersteunen, concreet en serieus invult.

De SGP pleit voor een ruimhartig beleid binnen de financiële kaders. Er moeten voorwaarden worden geschapen zodat de burger zijn eigen verantwoordelijkheid neemt en solidair is met mensen met een handicap, psychische klachten en/of een langdurige zorgbehoefte.

Concreet:

- De SGP wil keuzevrijheid binnen de wmo, zodat de burger de hulp kan kiezen die past bij zijn levensovertuiging.
- De sociale wijkteams zijn laagdrempelig en toegankelijk. Ze staan dicht bij de burger en kunnen direct ondersteuning en hulp bieden.
- De gemeente ondersteunt vrijwilligers, bijvoorbeeld door de uitreiking van een jaarlijkse Vrijwilligersprijs en het onderhouden van een database voor vrijwilligersklussen.
- Mantelzorgers krijgen een jaarlijkse mantelzorgwaardering van de gemeente.
- Voor directe hulp en ondersteuning van hulpbehoevenden zet de gemeente wijkverpleegkundigen in.
- De gemeente zorgt voor goede voorzieningen op het gebied van psychosociale hulp. Daarbij garandeert ze keuzevrijheid, zodat hulpvragers kunnen kiezen voor een instelling die past bij hun levensbeschouwing.

Werk, inkomen en arbeidsmarkt

Voor de SGP is betaald en onbetaald werk gelijkwaardig. Niet alleen betaald werk is waardevol. Zorg, ondersteuning en vrijwilligerswerk waardeert en stimuleert de partij als even nuttige maatschappelijke bijdragen. De arbeidsparticipatie moet dan ook niet met allerlei regelingen worden opgevoerd. Wel is iedereen zelf verantwoordelijk voor zijn inkomen.

De SGP heeft een groot hart voor mensen die door omstandigheden niet kunnen werken. Mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt (langdurig werklozen, mensen met beperkingen, bijstandsgerechtigden) worden door de gemeente actief geholpen. Daarbij werkt de gemeente nauw samen met werkgevers in de gemeente en regio en met de sociale werkplaatsen. Als werken onmogelijk is of als er geen werk te vinden is, moet de gemeente in een inkomen voorzien. Een uitkering is dus een vangnet, geen hangmat.

Wij willen de lokale economie stimuleren om een sociale arbeidsmarkt met werk voor onze inwoners te creëren. Daarom verwachten wij van onze lokale bedrijven dat zij hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen.

Concreet:

- De gemeente organiseert samen met bedrijven leer-werkplekken, waar burgers werkervaring kunnen opdoen.
- Van burgers die een uitkering ontvangen, mag een ‘tegenprestatie’ verwacht worden. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van vrijwilligerswerk of een werkervaringsplek.
- De gemeente pakt jeugdwerkloosheid actief aan, in samenwerking met het bedrijfsleven.
- De gemeente stimuleert en ondersteunt een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Dit kan onder meer door ondernemers en onderwijsinstellingen te laten samenwerken en door leerlingen actief kennis te laten maken met het regionale bedrijfsleven.
- De gemeente geeft als werkgever en opdrachtgever het goede voorbeeld. Binnen de gemeentelijke organisatie moeten voldoende mensen werken met een garantiebaan. Bij een gemeentelijke opdracht vraagt de gemeente van opdrachtnemers dat ze ook een deel van het werk door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt laten uitvoeren.
- Burgers met schulden stappen niet zomaar naar de gemeentelijke schuldhulpverlening. De drempels kunnen lager, bijvoorbeeld via de inzet van schuldhulpmaatjes en face-to-face dienstverlening.
- De gemeente voert een ruimhartig minimabeleid. Actieve armoedebestrijding, kwijtschelding van gemeentelijke belastingen, ruimhartige verlening van bijzondere bijstand en ziektekostenverzekering voor minima behoren tot de mogelijkheden.
- De sociale dienst en het UWV bieden één werkgeversbenadering om werkzoekenden aan een goede baan te helpen.
- Onbetaald werk, zoals vrijwilligerswerk en mantelzorg, verdient een grotere waardering. Alleenstaanden met jonge kinderen of mensen met een zieke partner krijgen vrijstelling van de sollicitatieplicht.
- De gemeente kan armoedeval voorkomen door werken financieel aantrekkelijker te laten zijn dan een uitkering.

7. Onderwijs

Goed onderwijs is erg belangrijk voor de ontwikkeling van burgers en van de samenleving. Het Rijk is verantwoordelijk voor goed onderwijs en voor toezicht op de onderwijskwaliteit. De gemeente heeft vooral een belangrijke rol bij het scheppen van goede randvoorwaarden en heeft daarom een taak bij lokaal onderwijsbeleid, passend onderwijs, leerlingenvervoer, nieuwbouw en uitbreiding van scholen, het tegengaan van onderwijsachterstanden en toezicht op de leerplicht. Het is goed dat de gemeente zich betrokken voelt op het onderwijs in elke kern. De professionele ruimte van scholen blijft daarbij vooropstaan. De SGP vindt de vrijheid van onderwijs absoluut leidend, al is en blijft ons ideaalbeeld een school met de Bijbel.

Onderwijshuisvesting

De gemeente is verantwoordelijk voor de bekostiging van (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding van scholen. In het integraal huisvestingsplan (IHP) beschrijven schoolbesturen en gemeenten de huisvestingvoorzieningen die nodig zijn. Het realiseren van thuisnabij onderwijs heeft daarbij prioriteit.

Concreet:

- De gemeente en de scholen zetten in op energie neutrale huisvesting. Renovatie is naast nieuwbouw een nadrukkelijke optie.
- In Dodewaard zal het MFA worden gerealiseerd in samenwerking met de basisscholen De Hien en De Bellefleur.
- De komende jaren wordt voortvarend uitvoering gegeven het vastgestelde uitvoeringsprogramma Integraal Huisvestings Plan (IHP). Dit betekent dat er (nieuwe) huisvesting wordt gerealiseerd voor reformatische basisscholen in Kesteren en Dodewaard. In Kesteren betreft dat uitbreiding van Hervormde school De Wegwijzer en nieuwbouw van een basisschool op gereformeerde grondslag uitgaande van de VCOG.
- In Dodewaard wordt, in het kader van thuisnabij onderwijs, in een vrijkomend schoolgebouw een dislocatie gestart van de Eben-Haëzer school uit Opheusden en mogelijk op termijn nieuwbouw. Het Pantarijn in Kesteren krijgt aanvullende nieuwbouw.
- Sommige scholen hebben te maken met leerlingenkrimp. Ze springen hier tijdig op in door aanpassingen in hun huisvestingsbeleid. Scholen voor regulier onderwijs hebben vanwege passend onderwijs soms aanpassingen in huisvesting nodig. Daar moet ruimte voor zijn.
- De gemeente mag niet ‘sturen’ met onderwijsgebouwen. Scholen en besturen bepalen zelf of ze samenwerken of zelfs samengaan.
- De gemeente heeft blijvend aandacht voor de ventilatie en het binnenklimaat in scholen.

Onderwijsachterstanden tegengaan

De gemeente biedt speciale programma's aan om kinderen met een onderwijsachterstand te helpen. Ze krijgt daar ook geld van het Rijk voor. De SGP wil laaggeletterdheid en taalachterstanden effectief aanpakken. Het bevorderen van leesgedrag onder jonge kinderen is hierbij een belangrijk middel.

Concreet:

- Bij afspraken over resultaten van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) staat de inzet van scholen centraal. De gemeente schrijft geen leeropbrengsten of didactische middelen, zoals een Citotoets, voor aan scholen.

Onderwijs en jeugdzorg

Ieder kind is leerplichtig. De gemeente is verantwoordelijk voor toezicht op de Leerplichtwet. De problemen met thuisblijvende kinderen zijn vaak complex. Het is dan belangrijk om doelgericht te werken aan de ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Concreet:

- Onderwijs en jeugdhulp werken intensief samen. Daarbij hebben ze oog voor de complexiteit van de problematiek.
- De gemeenten spant zich in om ervoor te zorgen dat er geen of hooguit beperkte wachtlijsten zijn bij zorgaanbieders die complexe problemen bij kinderen en jongeren behandelen.
- Er is goede begeleiding nodig voor leerlingen die vanuit een instelling terugkeren naar het onderwijs.
- Het is goed dat zorgaanbieders passen bij de identiteit van leerlingen, ouders en school. Dat geldt niet alleen voor geïndiceerde, maar ook voor kortdurende zorg. Dit wordt dan ook van harte gestimuleerd.
- Maatschappelijke initiatieven zoals peuterspeelzalen worden niet onnodig gehinderd met regels. De gemeente verstrekt ook subsidie aan initiatieven die de voorschoolse educatie bevorderen.
- Scholen mogen niet worden gedrongen of gedwongen om zich om te vormen tot een IKC of brede school.

Leerlingenvervoer

De gemeente betaalt onder bepaalde voorwaarden (een deel van) het vervoer van leerlingen. Dit geldt voor leerlingen die door een beperking niet zelfstandig naar een passende school kunnen of voor leerlingen die verder moeten reizen omdat er geen school met een passende identiteit in de buurt is. De SGP vindt het zogeheten 'signatuurvervoer' belangrijk.

Door de komst van passend onderwijs hoeven leerlingen soms minder ver te reizen. De gemeente stelt zich royaal op en werkt voortvarend mee bij de vergoeding van leerlingvervoer aan (pleeg)ouders. Dat geldt zeker in het kader van een maatregel van kindbescherming.

Concreet:

- De gemeente geeft steun aan signatuurvervoer. Daarin zoeken beide partijen naar afstemming op beleid voor leerlingvervoer en passend onderwijs.

Samenwerking met MBO, HBO en Universiteiten

Binnen onze gemeente is een beperkt aanbod voor MBO onderwijs en helemaal geen aanbod voor HBO en/of universitair onderwijs. De gemeente stimuleert actief MBO, HBO en Universitair onderwijs om samenwerkingen aan te gaan met de voortgezet onderwijs scholen in onze gemeente. De gemeente stimuleert het lokale bedrijfsleven en lokale instellingen om stageplaatsen voor studenten uit onze gemeente aan te bieden en/of hiervoor samenwerkingsovereenkomsten aan te gaan met het middelbaar, hoger of universitair onderwijs.

8. Bewegen, cultuur en recreatie

Cultuur en cultuurgeschiedenis kunnen een rol spelen bij het samenleven in Neder-Betuwe en het voorkomen dat inwoners door de individualisering buiten beeld raken. Dat geldt ook voor verantwoord samen recreëren en bewegen.

Recreatieve sport

Recreatieve sport kan een positieve bijdrage leveren aan de vorming en gezondheid van onze jongeren. De SGP ondersteunt dat graag door in de buitenruimte goede faciliteiten te bieden, die het bewegen aantrekkelijk maken. Ouderen en mensen met een beperking verdienen extra aandacht. Daarom ziet de SGP een rol voor de overheid in het bevorderen van de mogelijkheid van voldoende bewegen voor iedere burger. De SGP vindt dat (top)sport geen taak van de overheid is. Omdat de SGP hecht aan zondagsrust wordt zondagssport afgewezen. De SGP vindt het positief dat gemeentelijke sportvoorzieningen zelfstandig worden gemaakt. Zolang de overheid bijdraagt aan sportaccommodaties blijven cofinanciering, soberheid, doelmatigheid, veiligheid en duurzaamheid belangrijke uitgangspunten.

Concreet:

- Op steeds meer plekken en goed verdeeld over de gemeente wil de SGP speel-terreinen en speel- en beweegtoestellen gerealiseerd zien.
- Via scholen wordt bewegen, spel en gezondheid gestimuleerd.
- De buitenruimte moet steeds verder geschikt gemaakt worden om inwoners te laten bewegen.
- Er moet voor iedereen voldoende gelegenheid zijn bij alle kernen om veilig dorps-ommetjes te maken.
- Het netwerk van klompenpaden moet verder uitgerold worden.
- Ook in onze gemeente moet als meekoppelkans bij ontwikkelingen ruimte gemaakt worden voor bijvoorbeeld mountainbikepaden.
- Sportaccommodaties worden geprivatiseerd en mogen geen kostenpost meer voor de gemeente zijn. Tot die tijd wordt er gewerkt aan minimalisering van gemeentelijke bijdragen, door meer samenwerking en efficiënter gebruik van de beschikbare accommodaties en velden.
- Tussentijds ernaar streven dat steeds meer sportverenigingen het onderhoud van de door hen gebruikte velden bekostigen en zelf sparen voor vervanging.
- Huur- of pachtarieven voor sportvelden zijn tenminste marktconform en inclusief onderhoudskosten, zolang de gemeente deze kosten moet dragen.
- Streven is centralisatie naar één, maximaal twee, buitensportaccommodaties in Neder-Betuwe. Hierbij wordt klein gestart en is uitbreiding mogelijk als dit nodig blijkt en daar middelen (van derden) voor beschikbaar komen.
- Het alcoholgebruik in sportkantines wordt ontmoedigd.
- Het uitgangspunt is dat er geen (sport)evenementen zijn op zondag.

AANDACHT VOOR ZONDAGSRUST

Cultuur

De SGP vindt cultuurbeleving belangrijk. Het stimuleren van sociaal-culturele activiteiten kan daaraan bijdragen. Culturele activiteiten moeten ontstaan uit particulier initiatief en moeten zo veel mogelijk zelfredzaam zijn. De gemeente kan daar incidenteel, bijvoorbeeld

bij de opstart, een stimulerende en ondersteunende rol in spelen. Evenementen en cultuuruitingen passen altijd bij de goede zeden. Ze mogen niet aanstootgevend zijn.

Concreet:

- Instellingen die graag een accommodatie willen, staan vooral zelf aan de lat. Als het de samenleving echt na maximale inspanningen niet lukt om iets van de grond te krijgen, draagt de gemeente alleen incidenteel bij het opstarten van de accommodatie bij, die dan sober en doelmatig vormgegeven moet worden.
- Een toegankelijke bibliotheek voor iedereen, met bijbehorende maatschappelijke voorzieningen. Er is een filter op het voor publiek gebruik aanwezige internet. De SGP vraagt aandacht voor het niet beschikbaar stellen van boeken die tegen Gods geboden ingaan.
- Scholen krijgen ondersteuning bij natuur- en cultuureducatie. De gemeente geeft scholen ruimte voor een eigen invulling, die bij de identiteit van de school past.
- De gemeente steunt geen lokale media met gemeenschapsgeld.

Archeologie en erfgoed

Archeologie en erfgoed zijn verbonden met de lokale identiteit van Neder-Betuwe in het algemeen en ieder dorp of gehucht in het bijzonder. Wanneer monumenten en cultuurhistorisch erfgoed worden behouden, wordt de gemeente aantrekkelijker voor inwoners en toeristen. De rijke geschiedenis blijft zichtbaar in de bebouwing, maar ook in de openbare ruimte en in het cultuurlandschap.

Concreet:

- Om waardevolle (kerk)historische elementen en landschappen in Neder-Betuwe te behouden en zichtbaar te laten zijn, is een actueel beleid voor archeologie en cultuurhistorie nodig.
- De gemeente stelt het erfgoedbeleid (monumentenbeleid) in samenwerking met de gemeenschap vast.
- Cultuurhistorische verenigingen worden ondersteund door de gemeente.
- Door middel van herbestemming wordt cultuurhistorisch erfgoed behouden.
- In oude en authentieke wijken en straten wordt gebouwd met oog voor de geschiedenis.
- Straatnamen en historische verwijzingen bieden ruimte om meer te leren en hoeven dus niet verwijderd te worden. Liever bieden we bij bijvoorbeeld een straatnaam of een standbeeld meer historische context.

9. Volksgezondheid, milieu en energie

Rentmeesterschap is een centrale gedachte binnen de SGP. We willen zorgzaam omgaan met de schepping en de volksgezondheid. Een duurzame samenleving, waarbij kinderen en kleinkinderen niet worden belast met de negatieve erfenis van onze generatie, is belangrijk. Milieuregels worden bij voorkeur (inter)nationaal gemaakt. De SGP zal gemaakte afspraken respecteren en nastreven.

Volksgezondheid

De volksgezondheid is een punt van aanhoudende zorg van de overheid. Het is voor ons bruto nationaal geluk belangrijk dat welvaart en welzijn met elkaar in balans zijn. De gemeentelijke overheid kan veel voor haar burgers betekenen door in volksgezondheid en welzijn te investeren.

Concreet:

- De gemeente creëert en actualiseert een gemeentelijk gezondheidsplan met concrete doelstellingen voor bewegen en voor het stimuleren van een gezonde levensstijl.
- Op scholen krijgen leerlingen voorlichting over bewegen, gezonde voeding en de gevaren van verslaving.
- Verder uitrollen (snel)fietspaden dwars door onze gemeente, zodat onze inwoners zich gestimuleerd voelen de fiets te gebruiken.

Milieu en leefomgeving

De natuur vraagt om een zorgvuldige omgang. We hebben de taak om Gods goede schepping te bouwen en te bewaren. Een schoon milieu heeft daarom onze aandacht. We kunnen immers juist lokaal het grootste verschil maken.

Concreet:

- We stimuleren openbaar vervoer, zodat de luchtkwaliteit verbetert.
- Agrarische bedrijven krijgen stimulans om hun stallen en kassen te verduurzamen, onder andere door het geven van informatie en doorverwijzing naar instanties die subsidie op dit gebied verlenen.
- We stimuleren actief initiatieven die de biodiversiteit in onze gemeente vergroten.
- De SGP staat ervoor dat de wolf actief bestreden mag worden.
- De gemeente zorgt voor meer laanbomen in het straatbeeld.

AANDACHT VOOR DE SCHEPPING

Beheer van openbare ruimte

Het is belangrijk om te zorgen voor een prettige, groene leefomgeving. Onder het beheer van openbare ruimte vallen water, verhardingen, openbare verlichting, groen en speelvoorzieningen. Het beheer moet, waar mogelijk, integraal gebeuren. Bij werkzaamheden en groot onderhoud aan wegen en riolering geven we de openbare ruimte graag een kwaliteitsimpuls. Bomen, struiken en plantsoenen bevorderen de leefbaarheid in de gemeente. Daarom verdient groen extra aandacht.

Concreet:

- De gemeente onderzoekt hoe de openbare ruimte zo effectief en efficiënt mogelijk kan worden ingericht. Waar mogelijk betreft ze burgers in de besluitvorming.

- De verduurzaming van de openbare verlichting wordt doorgezet.
- Stimuleren van het tegengaan van lichtvervuiling bij bedrijven.
- Waardevolle natuur, zoals de uiterwaarden, willen we behouden.
- De gemeente voert een specifiek bomenbeleid met aandacht voor bestaande bomen, kapbeleid, onderhoud en soortkeuze.
- De bestrijding van de hondenpoepoverlast heeft prioriteit. Hondentoiletten worden regelmatig gereinigd.
- Speelterrinen en speeltoestellen worden op een goede manier over de gemeente verdeeld. Het is fijn als elk kind op loopafstand kan spelen en bewegen. De veiligheid van deze speelterrinen en toestellen blijft hierbij gewaarborgd!
- We monitoren het maabeleid van de gemeente nauwkeurig. Biodiversiteit en veiligheid moeten samen opgaan in de keuzes.

Milieu en afval

Burgers en bedrijven produceren enorm veel afval, vaak zonder zich daar bewust van te zijn. De SGP wil dat voor het bedrijfsleven geldt: De vervuiler betaalt. Natuurlijk is er goed toezicht op de naleving van wetten en regels.

Concreet:

- Bij afvalinzameling kan het milieurendement worden verbeterd. Daarom moeten afvalstromen tegen aanvaardbare kosten voor de burger optimaal worden gescheiden. Het serviceniveau blijft minimaal gelijk.
- Het milieurendement op afvalinzameling wordt verhoogd.
- Er is ruimte om innovatieve oplossingen voor de toekomst te ontwikkelen.
- Er wordt helder gecommuniceerd aan de inwoners van Neder-Betuwe over de keuzes en factoren die de hoogte van de afvalbijdrage bepalen.
- We sparen om de inmiddels gesloten regionale afvalberg in Geldermalsen voor altijd aan de provincie over te dragen.
- Er wordt vaart gemaakt met het invoeren van het beleid voor het zo veel mogelijk inzamelen van schone, lees recyclebare, restafvalstromen. Uiteraard tegen aanvaardbare kosten.
- We stimuleren dat niet alleen bedrijven, maar ook particulieren op eigen terrein vergroenen (minder verstening). Dit doen we onder andere door ervoor te zorgen dat het inleveren van particulier groenafval gratis blijft.
- De BTW die we gemeentelijk terugkrijgen over de afvalstoffenheffing, die door onze inwoners wordt betaald, gaan we op een slimme manier teruggeven aan onze inwoners.

Duurzame energievoorziening

De vraag naar energie blijft stijgen. Fossiele energiebronnen op aarde raken uiteindelijk uitgeput. Daarom wil de SGP een actieve bijdrage leveren aan energiebesparingen. Ook willen we rendabele, duurzame energiebronnen inzetten. We zijn immers rentmeester van wat nog over is van Gods volmaakte schepping.

Het is van belang dat de gemeente een lokale duurzaamheidsagenda hanteert. Dit zorgt voor draagvlak en helpt om een stevige positie in te nemen richting regionaal en provinciaal bestuur. Het maakt ook inzichtelijk in hoeverre het landelijke beleid haalbaar is. De gemeente dient hierbij (ook) aan het roer te staan en regie te behouden. Zonder een heldere eigen visie is de kans groot dat een gemeente aan de leiband wordt gelegd van landelijk en regionaal energiebeleid.

Concreet:

- De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door gemeentelijke gebouwen te verduurzamen.

- De SGP bepleit het stellen van doelen voor energiebesparing. Voorkomen is immers beter dan genezen. Initiatieven die het energiegebruik verminderen verdienen de voorkeur boven het duurzaam opwekken van energie.
- In het gemeentelijke beleid is er niet alleen aandacht voor warmte, maar ook voor koeling. Hete zomers kosten veel energie. Nieuwbouw wordt groen ingericht (dat is koeler) en er wordt koel gebouwd. Bij tuinen gaan tegels eruit en groen erin. Voldoende openbaar groen is belangrijk in het kader van duurzaamheid.
- Bij het verduurzamen van bestaande bouw is de sociale huursector een grote en belangrijke partner. Een nauwe samenwerking met woningcorporaties is daarom belangrijk.
- Draagvlak voor duurzaamheidsinitiatieven is van het grootste belang, en wordt alleen maar belangrijker met de grootschalige ontwikkelingen van zonne- en windparken.
- De gemeente biedt waar mogelijk ruimte aan innovatieve vormen van energieopwekking, zoals waterstoftoepassingen en thorium.
- Een windmolen heeft een grote ruimtelijke impact en brengt problemen met zich mee als slagschaduw, zicht- en geluidshinder. Als er toch initiatieven zijn voor windenergie hebben locaties langs snelwegen en bij bedrijventerreinen de voorkeur. Draagvlak, geluidsnormen en financiële compensaties voor omwonenden zijn dan een voorwaarde.
- De gemeente zet vol in op zonne-energie op daken, er worden geen extra zonnevelden gerealiseerd op het land.
- De SGP wil dat ook in de regio helder wordt dat duurzame energie overal moet komen en niet alleen in de gemeente Neder Betuwe. Dit betekent dat we andere gemeenten in te toekomst eerst voor willen laten gaan met energieprojecten.
- De SGP wil deze raadsperiode geen uitbreiding van de zoekgebieden voor het realiseren van duurzame energie.
- De SGP wil inwoners meer betrekken bij het energiebeleid, op gemeentelijk en provinciaal niveau.
- Naast burgers moeten ook bedrijven waar mogelijk gestimuleerd worden om te verduurzamen.
- Netbeheerders geven inzicht in hun plannen met het energienet en rollen deze voortvarend uit. Dit geeft kaders aan wat er wel en niet mogelijk is rond grote energieprojecten. De gemeente lobbyt voor voldoende netcapaciteit om de duurzaamheidsopgave te realiseren.

Ondersteunen duurzaamheidsinitiatieven

Bij uitstek kan de gemeente de rol van onafhankelijk adviseur op zich nemen. Het is van belang dat burgers zich gesteund weten door de lokale overheid bij het verduurzamen van hun huis, gedrag en leefomgeving. De rol van de gemeente is daarbij vooral faciliteren en ondersteunen. De gemeente kan sturen met groene leges, duurzaamheidsleningen en revolverende fondsen. Wij zijn geen voorstander van structurele subsidiëring van particuliere duurzaamheidsinitiatieven.

Concreet:

- De gemeente geeft bij sociaaleconomisch zwakkeren in de samenleving bekendheid aan duurzaamheidswinkels en groene regelingen.
- De gemeente stimuleert bewustwording bij inwoners over duurzaamheidsmaatregelen die gerealiseerd kunnen worden.
- Zaken als het aanbieden van gratis warmtescans kunnen de bekendheid van duurzaamheidswinkels vergroten.
- De gemeente treft stimuleringsregelingen voor energiebesparing in bestaande woningbouw.
- De gemeenten ondersteunt energiecorporaties van inwoners.

Klimaatadaptatie

Naast vele andere partijen (want het klimaat gaat ons allemaal aan) heeft de gemeente een belangrijke taak in klimaat adaptief handelen. Het gaat dan met name om thema's als wateroverlast, droogte, hitte en risico op overstromingen.

Voorbeelden van klimaat- of ruimtelijk adaptief handelen zijn: het aanleggen van speelpleinen die ook fungeren als wateropvang, het aanleggen van wadi's, meedoen met Operatie Steenbreek (ontstenen en vergroenen van de buitenruimte), groene parkeerplaatsen en natuurvriendelijke oevers aanleggen.

Concreet:

- De gemeente werkt aan bewustwording en kennis over klimaat adaptief handelen.
- Bij de aanleg en reconstructie van wegen en het verbeteren van dijken legt de gemeente een koppeling met natuurontwikkeling.
- Bij de herinrichting van buitenruimte en woongebieden werkt de gemeente aan beperking van wateroverlast, droogte en hitte. Om 'hittestress' te helpen voorkomen wordt er meer groen (vooral bomen) in onze gebouwde omgeving toegepast.
- De gemeente werkt naar een toekomstbestendige agrosector, zonder wateroverlast of watertekort.

10. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Wonen en werken zijn belangrijke onderwerpen in de gemeenteraad. Daarbij is een evenwichtig woningaanbod belangrijk; dat maakt de gemeente aantrekkelijk voor inwoners. Er moet oog zijn voor de verhouding tussen huur- en koopwoningen en voor de verschillende prijsklassen van de koopwoningen.

Het ruimtelijk beleid van de SGP is gebaseerd op Bijbels rentmeesterschap. Bij plannen voor de uitbreiding van een dorp, moeten ook de inbreidingsmogelijkheden worden bekeken. Verduurzaming van de ruimtelijke ordening is een leidend principe. Ontwikkelingen passen hierdoor bij de identiteit van de woonomgeving.

Nederland heeft een rijke geschiedenis. Dat is te zien aan historische gebouwen met diverse bouwstijlen en aan archeologische vondsten en cultuurlandschappen. Gemeenten en landschappen krijgen hierdoor karakter en een aantrekkelijk woon- en leefmilieu. De SGP wil ruimte bieden aan ruimtelijke ontwikkelingen, maar met respect voor cultuurhistorie en archeologie.

Het is goed om wonen, leren en werken integraal te benaderen. Of een burger werk heeft in de regio, wat zijn of haar opleidingsniveau is en of er passende onderwijsvoorzieningen aanwezig zijn, bepaalt mede wat voor huis aantrekkelijk voor hem is. Door met een specifiek aanbod aan die behoeften tegemoet te komen, kan de gemeente sturing geven aan diversiteit van de bevolking.

Ruimtelijke ordening

In 2022 wordt naar verwachting de Omgevingswet ingevoerd. Die biedt een kans om lokale beleidsruimte te ontwikkelen. Initiatiefnemers moeten meer verantwoordelijkheid krijgen om draagvlak voor nieuwe bouwontwikkelingen te vinden. Bij grootschalige ontwikkelingen, zoals bedrijventerreinen, vindt de SGP regionale samenwerking een voorwaarde. Wij willen als rentmeesters altijd zuinig omgaan met de open ruimte.

Concreet:

- Nieuwe wijken krijgen een goede ontsluiting op het wegennet en het openbaar vervoer.
- Uitbreiding van bedrijventerreinen is gekoppeld aan revitalisering van bestaande bedrijventerreinen.
- Gemeente Neder-Betuwe gaat terughoudend om met het afkoppelen van gas van bestaande wijken. Eerst moet er een goed, betrouwbaar en betaalbaar alternatief zijn.
- De grenzen van de dorpskernen in de omgevingsplannen worden geactualiseerd.
- Er wordt een integrale toekomstvisie over de inrichting van onze gemeente vastgesteld.

Volkshuisvesting

In onze gemeente moet er voor elke doelgroep woonmogelijkheid zijn. Afstemming met de omliggende gemeenten is belangrijk. Demografische ontwikkelingen houden namelijk niet op bij de gemeentegrenzen. Diversiteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van woningen moeten in balans zijn of in balans worden gebracht.

Ook nieuwe woonvormen verdienen de aandacht omdat de woonwensen van inwoners kunnen veranderen. De bestaande koop- en huurwoningen moeten worden verduurzaamd.

Concreet:

- De gemeente maakt concrete afspraken met woningcorporaties over de beschikbaarheid van voldoende betaalbare huurwoningen.
- Er komt een aanpak om de bestaande koop- en huurwoningen duurzamer te maken.
- Er is extra aandacht voor doelgroepen, zoals starters, senioren met een laag inkomen en statushouders.
- De gemeente biedt statushouders geen voorrangstatus, maar zorgt zo veel mogelijk voor passende woonruimte (al dan niet in een zelfstandige woning).
- Doordat ouderen langer zelfstandig wonen, is actieve ondersteuning vereist.
- De ontwikkeling van mantelzorgwoningen wordt maximaal ondersteund, er is een redelijke toets op de zorgbehoefte van betrokkenen.
- De SGP wil de woningen in Neder-Betuwe zoveel mogelijk inzetten voor de forse woningbehoefte van de lokale bevolking. Dit kan door middel van het eerst aanbieden van nieuwbouwwoningen aan eigen inwoners (of inwoners met een aantoonbaar economisch en sociaal belang) en een zelfbewoningsplicht van minimaal 4 jaar.
- De SGP streeft ernaar om in elke kern nieuwe woningen te realiseren.

AANDACHT VOOR WONINGBOUW

Dorpsvernieuwing

Stedelijke vernieuwing of dorpsvernieuwing krijgt prioriteit boven de uitbreiding van een stad of dorp. De SGP is tegelijk wel beducht voor hoogbouw en verstening. Zuinig ruimtegebruik en het bundelen van woningen met bestaande voorzieningen is belangrijk. Vernieuwing van de volkshuisvesting moet impulsen geven aan de sociale huursector en aan het dichterbij brengen van zorg- en welzijnsvoorzieningen voor de groeiende groep ouderen.

Concreet:

- De gemeente pakt dorpsvernieuwing proactief aan met alle betrokkenen.
- Hoogbouw tot maximaal 6 bouwlagen kan, maar heeft een landelijk karakter en wordt per initiatief als wel/niet passend in de omgeving beoordeeld.
- Bij dorpsvernieuwing gaan we zorgvuldig om met (immateriële) monumenten.
- Er komt een beschermende status voor karakteristieke straten/dorpsgezichten.
- De SGP wil dat er extra aandacht is voor de aanwezigheid en bereikbaarheid van voorzieningen voor ouderen die hiervan afhankelijk zijn.

Huisvesting arbeidsmigranten

Arbeidsmigranten zijn niet meer weg te denken in onze samenleving. Het aantal migranten neemt toe. Vooral in de agrarische sector, logistieke dienstverlening, distributiecentra en slachterijen werken veel arbeidsmigranten. De huisvesting van deze mensen kan een probleem vormen. Werkgevers en gemeenten moeten samen hierin hun verantwoordelijkheid nemen. Er ligt een taak om mogelijkheden te creëren voor huisvesting van de eigen arbeidsmigranten bij bedrijven (al dan niet tijdelijk) en/of op geconcentreerde locaties met voldoende voorzieningen.

Concreet:

- Bedrijven en gemeente zorgen samen voor een aanvaardbare kwaliteit van het woon- en leefklimaat voor zowel de te huisvesten arbeidsmigranten als voor de directe omgeving.
- In Neder-Betuwe is geen ruimte voor huisvesting arbeidsmigranten uit andere gemeenten.
- De kwaliteit van de huisvesting dient minimaal overeen te komen met de inrichtings- en maatvoeringseisen uit het keurmerk Stichting Normering Flexwonen (SNF), het Agrarisch Keurmerk Flexwonen (AKF) of een gelijkwaardig keurmerk.
- De verblijfsbieder is verplicht te beschikken over een exploitatievergunning (waarborgen van de leefbaarheid voor de omgeving en het zorgen voor adequaat beheer).
- Vergunningen voor locaties worden 2-jaarlijks opnieuw beoordeeld, bij regelmatige overtreding van afspraken met overlast omwonenden of over de kwaliteit van de huisvesting wordt de vergunning niet verlengd.
- Een beheerder is aansprakelijk voor de huisvesting.
- Arbeidsmigranten die op een huisvestingslocatie verblijven staan verplicht geregistreerd in een gemeentelijk nachtregister.
- Er wordt een (regionaal) beleid ingevoerd voor het aanwijzen of bepalen en het handhaven van huisvestingslocaties. Hierbij worden ook zaken als passend in omgeving, massaliteit en kwaliteit beoordeeld.

11. Financiën: Geld verantwoord innen en besteden

Voor de uitvoering van het gemeentelijke beleid is geld nodig: De financiële middelen. Het meeste geld ontvangt gemeente Neder-Betuwe van het Rijk. Dit is echter volstrekt onvoldoende om alle gemeentelijke taken naar behoren uit te kunnen voeren. Omdat de middelen schaars zijn, moet de raad keuzes maken. Gemeente Neder-Betuwe heft ter aanvulling op de schaarse middelen ook lokaal belasting, waaronder de OZB over woningen/gebouwen. Allemaal gemeenschapsgeld. De SGP staat voor: Verantwoord innen en besteden.

Concreet:

- **Verantwoord:** Besteden aan de juiste doelen. Tegen een prijs, die niet hoger is dan noodzakelijk. Met zo veel mogelijk medefinanciering van andere overheden (regio, Provincie, Rijk en Europa) en van derden (bedrijfsleven, sponsorgelden, lokale compensatiefondsen ter verzachting overlast duurzame opwekking, etc).
- **Innen:** Zo min mogelijk lokale belastingen. Belastingdruk dient onder het landelijk gemiddelde te zijn (kleiner dan 100%). Lastenverlichting voor onze inwoners is altijd het streven, ook bij een lager dan gemiddelde belastingdruk.
- **Besteden:** Voortvarend de ambities tot uitvoering laten komen. De zwakkeren mogen zeker niet de dupe van de bureaucratie worden. Eerst bewegen, dan bouwen: Infrastructuur geschikt maken als ergens woningbouw gepland is. De gemeentelijk weerstandscapaciteit moet minimaal 1,0 zijn, om risico's adequaat af te dekken.

Financieel beleid

Ook in financiële zin behoort de gemeente ervoor te zorgen het huis op orde is. Dat betekent inzicht hebben in wat nodig is voor een solide begroting en risico's in kaart brengen. De SGP streeft een heldere, inzichtelijke en degelijke begroting na, waarbij adequaat inzicht wordt gegeven in de mogelijkheden en de risico's. En maximale transparantie, ook op financieel gebied, bij de verantwoording van de besteedde gelden.

Wat Neder-Betuwe nodig heeft, is realiteitszin. De ambities van de gemeente zullen in overeenstemming gebracht moeten worden met de financiële middelen. De SGP neemt haar verantwoordelijkheid en wil goede keuzes maken. Het gezond houden van de overheidsfinanciën is en blijft de komende jaren wezenlijk, ook in financieel en economisch betere tijden. De SGP streeft daarom naar een gezond financieel beleid. Daar hoort ook een realistische voorstelling van zaken qua tijdspad ambities bij: Een realistische planning van het college helpt de raad de juiste keuzes te maken.

Concreet algemeen:

- Doorlopende kritische evaluatie van de gemeentelijke uitgaven.
- De druk op het Rijk wordt opgevoerd, om voldoende gelden beschikbaar te stellen bij alle taken die het Rijk aan gemeenten en regio's gedelegeerd heeft en van plan is te delegeren.
- Het college legt een reële en structureel sluitende begroting voor het volgende jaar ter goedkeuring aan de raad voor. Ook het laatste jaar van de meerjarenraming, waarbij we 4 jaar vooruit proberen te kijken, is solide en sluitend.
- De reservepositie moet voldoende zijn, om mogelijke risico's op te vangen. Jaarlijks wordt de risicoparagraaf geactualiseerd.
- Er wordt een duidelijk beleid gevoerd om risico's te voorkomen en effecten bij het optreden van risico's te minimaliseren (risicobeheersing).

Concreet specifiek:

- De kosten voor begraafrechten zijn in Neder-Betuwe niet hoger dan het landelijk gemiddelde. Als we onder het landelijke middelde zitten, streven we naar kostendekkendheid van begraafrechten.
- Tarieven rioolrecht worden herzien, zodat de veel van het openbaar riool gebruikmakende bedrijven eerlijker meebetalen voor hun aandeel van de rioolheffing. Huishoudens hoeven niet voor de door het bedrijfsleven gemaakte kosten op te draaien. De belastingdruk voor onze inwoners kan hierdoor omlaag.
- Samen met de regio alles uit de kast trekken om te voorkomen dat onze inwoners meer dan het landelijke gemiddelde voor afvalverwerking moeten betalen.

Langetermijnvisie overheidsfinanciën Neder-Betuwe

We starten nieuw beleid als er budgettaire ruimte voor is. Dit vraagt om een heldere strategische visie voor de langere termijn. Een beperktere financiële ruimte als gevolg van mogelijke kortingen vanuit het rijk via het gemeentefonds kan betekenen dat er andere financiële keuzes gemaakt moeten worden, ondanks economisch betere tijden.

Concreet:

- Het college legt een heldere strategische visie voor de lange termijn aan de raad voor.
- Het in 2021 verkregen inzicht als gevolg van de heroverwegingsoperatie gemeentelijke financiën wordt vastgehouden, zodat eerst uitputtend gekeken wordt of er andere mogelijkheden zijn om gelden vrij te spelen, voordat naar verhogen van de OZB wordt gekeken.
- Er wordt vaart gemaakt met het implementeren van hoe reserves optimaal ingezet kunnen worden voor gemeentelijk beleid.
- De SGP gaat een kritische evaluatie van lopende uitgaven niet uit de weg (kerntaken - prioriteitendiscussie).
- In Neder-Betuwe streven we naar het afstoten van bovenwettelijke taken zodra mogelijk.

Subsidiebeleid

Lokale subsidies voor organisaties, verenigingen of instellingen kunnen een middel zijn, om doelstellingen van publiek belang in Neder-Betuwe te ondersteunen. De SGP streeft ernaar om dit middel alleen incidenteel en voor kerntaken van de gemeente in te zetten. Maximale transparantie is daarbij het sleutelwoord. Maatschappelijke organisaties behoren in principe zelf te voorzien in hun financiële middelen. Subsidies zijn daarom nooit meer dan een tijdelijke aanvulling op de begroting van de subsidie ontvangende organisatie.

Concreet:

- Doelstelling en activiteiten van subsidieontvangers mogen niet strijdig zijn met Bijbelse uitgangspunten.
- Afbouwen van niet-wettelijke subsidies.
- Kritisch tegen het licht houden van nut en noodzaak van tot op heden verstrekte subsidies.
- Te handhaven subsidies hebben een stimulerend en aanvullend karakter en zijn nooit structureel.
- Subsidiëren van verenigingen i.v.m. papierinzameling wordt een plustak van de Avri, zodat iedere gemeente zelf kan bepalen, hoe vrijwilligerswerk van de lokale verenigingen gestimuleerd en gesubsidieerd wordt.
- Geen gemeenschapsgeld naar een lokale omroep.

Inzet precariogelden

De SGP is er voorstander van dat de extra inkomsten als gevolg van de precariobelasting op in de gemeentegrond liggende kabels en leidingen, terug gegeven wordt aan onze inwoners. Dit gaat om

een opgebouwde precariopot van ca. 6,7 miljoen Euro, die we als gemeente Neder-Betuwe vrij kunnen besteden.

Concreet:

- Omdat het innen van precariogelden gestopt is, is het niet mogelijk deze gelden structureel terug te laten vloeien naar de burgers die hieraan meebetaald hebben.
- De SGP wil voor de komende 4 jaar een goed begin maken met de inwoners het precariogeld gekoppeld aan de zuiveringsheffing o.g. terug te betalen. In lijn met de zuiveringsheffing wordt aan eenpersoonshuishoudens jaarlijks 50 Euro geretourneerd en aan meerpersoonshuishoudens jaarlijks 150 Euro.
- Het in kas blijvende precariogeld zien we ook als een buffer om onze inwoners te helpen bij de noodzakelijke toekomstige strategische ontwikkelingen (bijvoorbeeld warmtetransitie).

Neder-Betuwe fonds

Omdat gemeente Neder-Betuwe over forse reserves kan beschikken, is het goed om te onderzoeken hoe dit geld beter ingezet kan worden. Met als belangrijkste doel: gemeentelijke beleid sneller uitrollen. De SGP staat positief tegenover een Neder-Betuwe fonds (leefbaarheidsfonds) als deze via heldere kaders, een bijdrage kan leveren aan het behalen van breed gedragen lokale doelen.

Concreet:

- Een Neder-Betuwe fonds kan lokale maatschappelijke initiatieven en innovatieve ideeën van ondernemers stimuleren, middels eenmalige startbijdragen. Denk daarbij ook aan brede maatschappelijke uitdagingen, zoals de warmtetransitie en gezonder leven.
- Het Neder-Betuwe fonds neemt vooral bestaand beleid en subsidies over, voor zover deze niet structureel hoeven te blijven.
- Onderzoek zal moeten uitwijzen hoeveel geld er via een Neder-Betuwe fonds beschikbaar gesteld kan worden. Op dit moment denkt de SGP aan jaarlijks maximaal 250.000 Euro.
- De SGP staat een praktische governance-structuur voor, waarbij het college de eindgoedkeuring verleend en daar verantwoording over aflegt aan de raad.
- Na 3 jaar wordt het eventuele Neder-Betuwe fonds, inclusief de gestelde kaders, geëvalueerd en wordt gekeken of en in welke vorm geadviseerd wordt om door te gaan met het Neder-Betuwe fonds.